

A surreal cosmic landscape featuring a large planet with a ring system, a smaller planet, and a crescent moon against a starry sky. In the foreground, there are rocky, mountainous terrain under a hazy, greenish atmosphere.

BIG BANG ENERGETIKE?

[STR. 5-6](#)

BRISSEL/LONDON – Evropska komisija obelodanila je u ponedjeljak listu od 248 elektroenergetskih i gasnih projekata koji će moći da konkurišu za finansijsku podršku u ukupnom iznosu od 5,85 milijardi evra, u sklopu EU strategije formiranja jedinstvenog energetskog tržišta. Sredstva će biti namenjena finansiranju trans-evropskih energetskih prenosnih i transportnih projekata u periodu od 2014. do 2020. godine. Lista uključuje 140 projekata u oblasti prenosa električne energije i akumulacionog elektroenergetskog sistema i oko 100 projekata u sektoru transporta i skladištenja prirodnog gasa, kao i utečjenog prirodnog gasa (LNG), te nekoliko naftnih i svega dva projekta pametne mreže. EK očekuje da ovom finansijskom podrškom privuče druge investitore, obzirom da će projekti koji budu finansirani ujedno imati privilegovan, skraćen put od maksimum 3,5 godine za dobijanje potrebnih dozvola sa samo jednog, za to određenog nacionalnog “šaltera”. Selektovani projekti

1

imaće i privilegovani pristup niskokamatnim kreditima i garancijama Evropske investicione banke. Ukupna ulaganja u prenosnu i transportnu infrastrukturu potrebnu za omogućavanje funkcionisanja jedinstvenog energetskog tržišta procenjana na 100 milijardi evra. **Reuters, EurActiv**

BUDIMPEŠTA – Mađarskim distributerima prirodnog gasa ubuduće neće biti priznavani kao opravdani troškovi gubitaka pri transportu gasa, stoji u odluci koju je tamošnji energetska regulator (MEH) usvojio u sredu. Kako prenosi **Portfolio.hu**, „ova odluka mađarske vlade“ mogla bi izazvati distributerima gasa gubitke od 13 milijardi forinti godišnje (1€=296,6HUF), jer je prema dosadašnjoj metodologiji regulatora, stavka tzv. gubitaka na mrežni i mernim uređajima zahvatala 10-20% opravdanih troškova tih kompanija. Mađarski portal Index prenosi ocenu distributivnih kompanija da „ova odluka više nije samo rezanje cena gasa, već prevashodno priprema za nacionalizaciju gasnih distributivnih firmi“.

BUDIMPEŠTA – Ministar razvoja Mađarske Laslo Nemet rekao je u sredu da bi do kraja godine država mogla da otkupi nazad još dve energetske kompanije. U međuvremenu je iz vladajuće partije Fidesz podnet amandman na zakon kojim tamošnje regulatorno telo za konkurenciju (GVH) ne bi imalo prava da se izjašnjava o poslovima koje država smatra od strateškog značaja. Prema sadašnjem zakonu, GVH mora da odobri preuzimanja i spajanja kompanija sa godišnjim prometom preko 10 milijardi forinti. **BBJ**

2

Zgrada mađarskog parlamenta

BUDIMPEŠTA - Mađarska će sniziti cene energije za domaćinstva od 1.novembra ove godine prosečno za još 11,1%. To se odnosi na cene električne energije, prirodnog gasa i grejanja preko toplana, odlučio je mađarski Parlament na predlog vladajuće stranke Fidesz. To je posle 1. januara drugo rezanje cena energije u ovoj godini, pa će cene struje domaćinstva u proseku biti niže ukupno za 20% u odnosu na 2012. **Portfolio.hu**.

BRISEL – Nuklearni projekti u Evropi suočeni su sa pravnom neizvesnošću, pošto je Brisel izašao u susret nemačkim brigama i zamrznuo planove donošenja posebnih smernica vezano za dozvoljenu pomoć države kompanijama. Zadajući time udarac Britaniji, Francuskoj i zemljama centralne i istočne Evrope koji planiraju nove nuklearne programe, Evropska komisija je ovih dana neformalno odlučila da sprovodi inspekcije od slučaja do slučaja. Na taj način bi Britanija mogla poslužiti kao testni slučaj za istraživanje EU pravila o javnim subvencijama za nuklearke nove generacije, kada narednih meseci bude tražila saglasnost Brisela. London nudi razne mehanizme podrške, uključujući garantovanu cenu za energiju proizvedenu iz nuklearke kao i davanje finansijske garancije privatnom sektoru, konkretno francuskom EDF-u, sa kojim pregovara oko uslova ulaska u ove investicije. Brisel je 2008. usvojio posebne smernice za državnu pomoć OIE, kao i projektima energetske efikasnosti, a potom bio najavio i njeno proširenje na sektor nuklearne energije. **Financial Times**

LONDON – Vlada u Londonu i francuski energetske gigant EDF postigli su dogovor o izgradnji dva nuklearna reaktora najnovije generacije u Britaniji, izjavio je 16. oktobra jedan neimenovani izvor iz francuske kompanije. Dogovoreno je da garantovana cena za struju dobijenu iz tih reaktora bude 92,5 funti (109 evra) po megavat času.

U ovom projektu će učestvovati i kineske nuklearne kompanije CGNPC i CNNC, a zvanični ugovor bi mogao biti potpisan narednih dana, prenosi **France press**. Francuska energetska firma Areva, koja će u tom projektu imati udeo od 10 odsto, izgrađiće dva reaktora sa vodom pod pritiskom.

BUDIMPEŠTA - Višegradska grupa, koju čine Češka, Mađarska, Poljska i Slovačka, podržava korišćenje

nuklearne energije i očekuje da Evropska neće otežavati povećanje nuklearnih energetske kapaciteta u srednjoj Evropi, rekao je u ponedeljak mađarski premijer Viktor Orban. On je posle sastanka premijera Višegradske grupe u Budimpešti (foto) istakao da svaka zemlja ima pravo da proizvodi energiju iz izvora koje odabere i dodao: To znači da EU ne bi trebalo previše da reguliše to područje i da bi takođe trebalo da preispita državne subvencije za energetske investicije jer je nuklearna energija diskriminisana. **MTI**

BRISEL - Posle nekoliko meseci lobiranja od strane Nemačke, ministri za zaštitu životne sredine iz 28 zemalja članica EU dogovorili su se u utorak da ponovo razmotre sporazum o dozvoljenoj emisiji CO2 iz automobila. Vlade EU i Evropski parlament su u junu dogovorili da cilj bude 95 grama ugljenmoksida po kilometru u 2020, što je ekvivalentno potrošnji goriva od 4 litra na 100 kilometara. Međutim, Nemačka je, radi zaštite svoje automobilske industrije koja pravi teža i manje štedljiva vozila, stvorila koaliciju zemalja koje podržavaju njen plan da se cilj prolongira do 2024. godine.

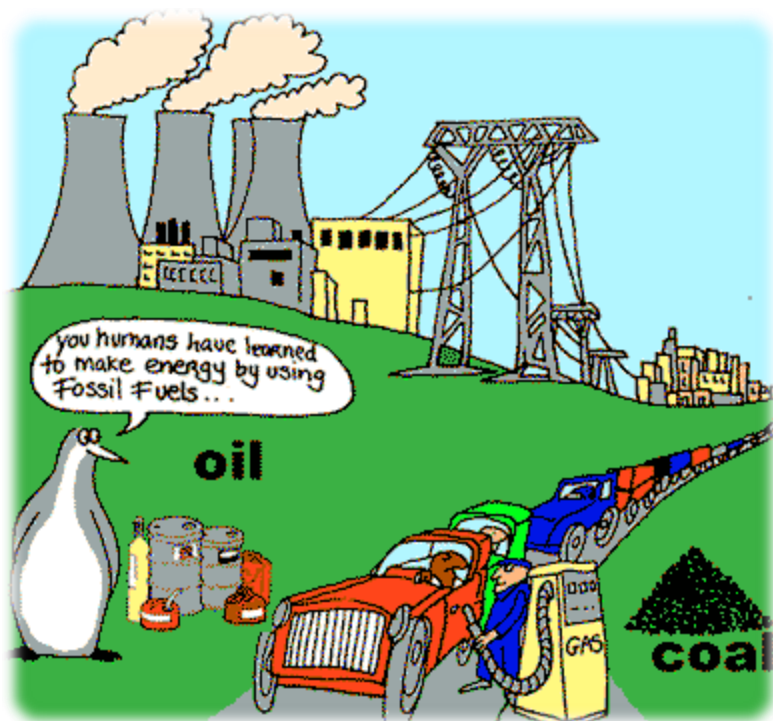
Komesar za klimatske prilike EU Koni Hedegard rekla je izveštačima da je razočarana što je blokiran dogovor. Konsultantska agencija Kembridž ekonometriks je izračunala da bi, u slučaju da se uvede limit od 95 g/km, Evropa na gorivu uštedela 70 milijardi eura godišnje, a sama Nemačka 9 milijardi. **EurActiv**

POSLOVI

LONDON - Ugalj će do 2020. preteći naftu kao ključno gorivo globalne privrede, uprkos nastojanjima vlada da smanje emisiju CO2, objavila je konsultantska firma Wood Mackenzie. Očekuje se da će do kraja

4

decenije globalna potrošnja za ugljem porasti za 25 odsto, na 4.500 miliona tona (mt) ekvivalenta nafte, i premašiti potražnju za naftom koja bi u posmatranom periodu trebala dostići 4.400 mt, ističu u Woodmacu. William Durbin, predsednik sektora globalnih tržišta u Woodmacu, navodi da za razliku od alternativnih izvora energije, uglja ima u izobilju i pristupačan je. Kina je već sada vodeći potrošač a do kraja decenije na tog azijskog diva otpadaće dve trećine rasta globalne potrošnje uglja. Polovina kineskih kapaciteta za proizvodnju električne energije koji će biti izgrađeni između 2012. i 2020. biće termoelektrane na uglj, navode

u Woodmacu. Obnovljivi izvori energije ne mogu pružiti dovoljno stalne energije. pa samim tim uglj ostaje primarni izvor energije, tumači Durbin. **BIZlife**

LONDON – Tehnološke, ekonomske i poslovne snage primoravaju evropske elektroenergetske sisteme na veće transformacije, uključujući decentralizaciju njihovih sistema proizvodnje, navodi se u analizi istraživačke i konsultantske kuće GlobalData. Inicijative vezane za smanjenje emisija CO2, investicije u

5

obnovljive izvore energije (OIE) i razvoj sve modernijih prenosnih i distribucionih tehnologija, uz istovremeno rastuću potrošnju struje, transformišu ovaj sektor energetske privrede. Štaviše, događa se preusmeravanje u pogledu proizvodnje i prenosa električne energije, sa monopolizovanih i koncentrisanih vlasništava, skocentrisanih u velike i regulisane elektrane, u konkurentnije i liberalnije okruženje sa većim brojem proizvođača, mikro-proizvodnim kapacitetima i razdvojenim elektroenergetskim sistemima. "Ova transformacija u Evropi prvenstveno je pokrenuta Direktivom 2009/28/EC, koja potstiče razvoj OIE", kaže Sameer Joshi, direktor istraživačkog sektora u GlobalData. Sa sve većim integrisanjem OIE u mreže, mnoge evropske zemlje sprovode programe istraživanja radi potsticanja korišćenja distribuirane proizvodnje (distributed generation - DG) i pametnih mreža. Na primer, u februaru ove godine španska Iberdola je razvila evropski mrežni projekat iGREENGrid da bi, integrisanjem energije iz OIE, ojačala pouzdanost, stabilnost i kvalitet snabdevanja strujom u prenosnoj mreži. Joshi ipak navodi da je prerano predvideti raspad velikih centralizovanih elektroenergetskih sistema i početak novog DG razdoblja. Osim toga, DG je suočen sa više većih izazova, poput onih vezanih za povezivanje na mrežu, nepostojanja pravila ograničenja kapaciteta, pitanja kompenzacija i zanemarivanja OIE u nacionalnim planovima razvoja sistema. ***The FierceMarkets***

LONDON – Čak 94% upitanih predstavnika međunarodnih energetske kompanije smatraju da će poslovni model elektroenergetskog sektora biti, ili potpuno transformisan, ili značajno promenjen od danas do 2030. godine, pokazuje anketa koju je sprovedla firma PricewaterhouseCoopers. Promene se prvenstveno pripisuju razvoju sistema distribuirane proizvodnje (DG) i rastu učešća OIE. „Elektroenergetski sektor je tamo gde su bankarstvo i žičana telefonija bili pre deceniju-dve, uoči ulaska novih tehnologija“, kaže Brian Dames, čelnik južnoafričke javne elektroenergetske kompanije Eskom. Doduše, napredak DG tehnologije, u odnosu na brzinu kojom je telekomunikacijama ovladala tehnologija optičkih vlakana je sporiji, pa se u ovom slučaju može govoriti o evoluciji, a ne revoluciji, kaže David Etheridge, glavni konsultant za elektroenergetski sektor u kompaniji PwC. **E&E**

VARŠAVA – Poljski energetske regulator ocenio je da država mora da donese mere kojima će potstaći kompanije da grade nove i da ne zatvaraju postojeće elektrane, ili će se zemlja suočiti sa prekidima u snabdevanju strujom. Pripreme za usvajanje zakona o mehanizmima za kapacitete, koji će garantovati proizvođačima cenu za rezervne elektroenergetske kapacitete, mogli bi početi u prvom kvartalu iduće godine, rekao je Marek Woszczyk, čelnik Kancelarije za energetske regulaciju (URE). U međuvremenu, regulator bi od januara mogao da ponudi jednu *radnu rezervu* koja bi ohrabrila kompanije da ne zatvaraju elektrane, dodao je on. U protivnom, Poljska bi u špicu proizvodnje u 2017. mogla doživeti manjak u snabdevanju od 1.100 megavata, potrebnih za pokrivanje potrošnje više od dva miliona domova, saopštio je u julu ministarstvo privrede u Varšavi. Poljska priprema propise slične onima predloženim u Britaniji, kojima bi se proizvođačima mogli pokrивati troškovi održavanja proizvodnje kada to tržišne cene električne energije ne ispunjavaju. **PAP**

ATINA – Vlada Grčke predložila je Parlamentu usvajanje plana sa ciljem smanjenja troškova za električnu energiju u energetske intenzivnoj privredi za 18%. Privreda bi trebalo da pristane na smanjenje korišćenja električne energije u špicovima potrošnje tokom dana. U zamenu, ti najveći potrošači energije u privredi dobili bi popuste na račune za utrošenu električnu energiju. Postavlja se međutim pitanje – na čiji račun će da padne taj diskont? Prema PV Magazinu teret će podneti proizvođači energije, kroz primenu novog nameta obračunatog na osnovu toga koliko proizvode i koju ulogu imaju u obezbeđenju energetske sigurnosti zemlje. Slično je nedavno u Španiji vlada prebacila teret nove regulative na proizvođače energije, umesto na potrošače. **Forbes**

SOFIJA – Bugarski Elektroenergetski sistem operater (ESO) je povukao zahtev da organizuje poslove trgovanja za dan unapred na tamošnjoj berzi električne energije, predviđenim da startuju početkom 2014, saopštila je državna energetska regulatorna komisija. ESO nije saopštio razloge ove odluke, navodi se u saopštenju DKEVR. **SeeNews**

PRAG – Češka će do 2030. godine morati da zameni elektroenergetske kapacitete od ukupno 3.500 MW, što prvenstveno planira da postigne gradnjom novih nuklearnih elektrana, rekao je zamenik ministra privrede te zemlje Pavel Solc. U protivnom, do tada će potpuno nestati izvozni kapaciteti Češke, koja iz

svoje dve nuklearke i mrežom TE na lignit, izvozi do 20% proizvedene električne energije, dodao je on. „Gašenje dotrajalih pogona u međuvremenu ne možemo da nadomestimo iz obnovljivih izvora energije, ili povećanjem energetske efikasnosti“, kazao je Solc u intervjuu za **Bloomberg**.

ANKARA– Gradnja prve turske nuklearne elektrane verovatno će biti pomerena za godinu dana, zbog birokratskih prepreka vezanih za ovu

investiciju od 20 milijardi dolara, saznaje **Reuters**. NE Mersin Akudžu, na jugu Turske, kapaciteta 4.800 MW treba da gradi ruski Rosatom i projekat zaostaje za rokom od 2019., kada je elektrana trebalo da počne proizvodnju. „To neće biti moguće. Verovatnije je 2020.“, navodi izvor upućen u ovaj projekat. Projekat još nije dobio građevinsku dozvolu, a kasni i izveštaj o posledicama po prirodnu sredinu.

ESEN – Nemačka kompanija RWE traži kupca za svoju naftnu i gasnu podfirmu DEA, sa procenama da bi cena mogla biti do 5 milijardi evra, saznaje **Reuters** iz tri upućena izvora. RWE je pod pritiskom gubitaka iz svog sektora proizvodnje električne energije, zbog buma obnovljivih izvora i sa neto dugovanjima od 35 milijardi evra. Sa poslovima u 14 zemalja, uključujući Nemačku, Britaniju, Norvešku i Egipat, DEA zapošljava oko 1,400 ljudi i donosi kompaniji oko 11% operativnog profita. Posедуje licence za oko 190 naftnih i gasnih koncesija u Evropi, na Bliskom istoku i severnoj Africi.

BRISSEL - Evropski komesar za energiju optužen je od pobornika obnovljivih izvora energije (OIE) da je pokušao da prikrije informacije o celini subvencija koja dobijaju proizvođači energije iz fosilnih goriva. Nemački novinski sajt Sueddeutsche je minule nedelje objavio da je Gunther Oettinger precrtao neke kontroverzne cifre o proceni subvencija za fosilna goriva u nacrtu jednog izveštaja o EU tržištu električne energije. U izveštaju piše da je OIE sektor dobio iz javnih fondova u 2011. podršku od 30 mlrd.€, prema 26 mlrd.€ koliko je dobio sektor na fosilna goriva. Iz izveštaja su, međutim, izbačene ocene da fosilna goriva koštaju vlade 40 mlrd.€ kroz povećane troškove za zdravlje i socijalu, kao i da je nuklearni sektor primio 35 mlrd.€ od državnih banaka. Komisar je odgovorio preko portparola, da su originalne cifre izbačene jer su bile nepouzdana, dok iz OIE sektora tvrde da EU nastoji da prikrije da konvencionalni energetski sektor i dalje uživa povlastice uporedive sa onim koje dobijaju nove OIE tehnologije. **BusinessGreen**

8

BERLIN - Jedan od uticajnijih poslanika nemačke vladajuće stranke CDU u Saveznoj skupštini izjavio je da partija želi da se do 2020. godine ukinu subvencije za obnovljive izvore. Do tada bi Nemačka trebalo da sa sadašnjih 25% dostigne 35% udela OIE u energetskom miksu, što bi bila granica za dalju naplatu zelenih naknada iz računa potrošača. Posle dostizanja tog udela, OIE bi se razvijali bez subvencija, rekao je

neimenovani poslanik. Njegova izjava dolazi istovremeno s rastom računa za struju u Nemačkoj zbog tzv. ekološkog poreza. Inače, radi se o ukupno 32,5 mlrd. dolara, što bi u 2015. godini trebalo dodatno da se uveća. **UPI**

BERLIN – Teret dodatnog nameta za OIE u Nemačkoj porašće iduće godine i podići cene električne energije za domaćinstva i privredu, saznaje

Reuters iz izvora mrežnih operatera. Oni su izračunali da će taj dodatnih namet za OIE (pokriva razliku između garantovanih cena za OIE i tržišnih cena za konvencionalnu energiju proizvedenu sagorevanjem fosilnih goriva) porasti za 1% po kWh u 2014., na 6,3 centi/ kWh.

PARIZ – Francuska kompanija Cap Gemini upozorila je u svom izveštaju o Evropskim energetskim tržištima - **European Observatory of Energy Markets** - da je energetska bezbednosti u Evropi ugrožena i da bi region mogao doživeti masivne nestašice električne energije tokom zime, zbog manjka proizvodnih kapaciteta. Pri tom se prvenstveno teret krivice prevlađuje na vetroelektrane. Autori izveštaja, naime, navode da razvoj OIE u Evropi „sada podriva konkurentnost elektrana na prirodni gas“. Kada vetrova ima u izobilju, električna energija dobijena iz tog izvora u izobilju stiže na tržište, što znači da se prioritet u energetske politici Brisela daje kapacitetima (OIE) sa najmanjim proizvodnim troškovima. Tada drugi tradicionalni energetske kapaciteti postaju praktično beskorisni. Usled ovoga i spektakularnog rasta udela američkog gasa iz škrljaca u elektranama u SAD, koji je višak američkog ugalja preusmerio na evropsko tržište, 60% evropskih gasnih elektrana (ukupno oko 130.000 MW kapaciteta) bi moglo biti zatvoreno do 2016. ocenjuje IHS institut iz Kolorada.

REGION JUGOISTOČNE EVROPE

ZAGREB - Vlada Hrvatske je u četvrtak prihvatila Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije (OIE) do 2020. godine i odredila novu naknadu za potsticanje proizvodnje električne energije iz OIE i kogeneracije. Iznos naknade koju plaća kupac električne energije povećava se sa sadašnjih 0,5 lipa po

kilovatsatu na 3,5 lipe što će uvećati račune za struju za nekih desetak kuna. Prema računici **Novog lista** domaćinstvo koje godišnje troši 3.000 kWh će sada izdvajati 11 kuna mesečno za naknadu dok je do sad plaćalo 1,5 kuna. U Akcijskom planu težište se s potsticanja gradnje vetroelektrana, prebacuje na proizvodnju električne energije iz biomase, biogasa, kogeneracijskih postrojenja i malih hidroelektrana, kao i smanjuju ukupni troškovi za subvencionisanje.

RIJEKA - Udruženje Eko Kvarner ocenilo je da je predlog novog tarifnog sistema za proizvodnju električne energije i kogeneracije iz obnovljivih izvora energije za 2014. godinu, koji Vlada treba da prihvati do kraja oktobra ove godine, neprihvatljiv i vrlo štetan za razvoj OIE u Hrvatskoj. Predlog tarifnog sistema za 2014. znači uništenje sektora OIE, pogotovo korišćenja sunčeve energije, jer se ona ovim dokumentom dimenzionira na smešnih 10 MW, čime Hrvatska i dalje ostaje među poslednjim u Evropi, kazao je predsednik Eko Kvarnera Vjeran Piršić. Naime, predviđa se da će u 2014. u svetu biti instalirano više od 40 GW solarne eneregije, a samo u avgustu ove godine u Nemačkoj je instaliran 291,6 MW solarnih fotonaponskih sistema, što je gotovo trideset puta više nego što je predviđeno novim tarifnim sistemom za Hrvatsku za celu godinu, dodao je Piršić.

ZAGREB - Hrvatskim domaćinstvima prirodni gas više nije primamljiv kao energent za grejanje. Opada broj novih potrošača, a od 2010. smanjio se i ukupan broj domaćinstava koja se greju na gas. 'Pre krize bilo je i do 48 hiljada novih priključaka, a sad se to kreće oko tri do četiri hiljade godišnje. Neki čak i otkazuju pa prelaze na drvo ili pelet', rekao je Miljenko Šunić, predsednik Hrvatskog stručnog udručenja za gas (HSUP). Prema podacima Energetskog instituta Hrvoje Požar, broj domaćinstava koja koriste gas od 2010. do 2012. smanjio se za oko 16.500. 'Ako za gasni priključak treba platiti od 15 do 20 hiljada kuna (oko 2.000 do 2.700 evra), jasno je zašto to predstavlja problem građanima', istakao je Šunić.

LJUBLJANA - Vlada

Slovenije usvojila je u četvrtak predlog Zakona o energetici, usklađen u potpunosti sa odredbama EU Trećeg energetskog paketa. U saopštenju objavljenom na portalu Vlade, navodi se da je postojeći Zakon menjan pet puta, tako da više nije mogao biti prilagođen potrebama. Nova pravila bi, pre svega, trebalo da povećaju konkurenciju na tržištu, prava potrošača i nezavisnost nacionalnog regulatornog tela. **STA**

LJUBLJANA – Slovenački sindikat radnika energetike (SDDE) pripretilo je vodstvu Holdinga Slovenske elektrarne (HSE) štrajkom ako budu insistirali na reorganizaciji grupe. Reorganizacija uključuje i smanjenje radnih mesta u filijalama. Grupa HSE je inače najveća slovenačka kompanija s područja elektroenergetike i najveći proizvođač i trgovac električne energije u Sloveniji. **STA**